

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA 1726 *62/144*

DE

INSPECTIONE OCVLARI

OVAM
IN PERANTIQA VNIVERSITATE HIERANA
RECTORE MAGNIFICO

REVERENDISSIMO ET PER - ILLVSTRI DOMINO,
DOMINO

CHRISTOPHORO IGNATIO
DE GVDENVS,

EPISCOPO ANEMORIENSI,

EMINENTISS. ARCHIEPISC. ET PRINC. ELECT. MOGVNT. IN PONTIFICALIBVS
VICARIO GENERALI, AC CONSIL. ECCLES. SIGILLIFERO, ET SVFFRAGANEO ER-
FORDIENSI, J. V. D. INSIGN. ECCLES. COLLEG. AD S. SEVER. CANON. CAPIT. ET
SCHOLAST. HVJVSQVE VNIVERSIT. PRO-CANCELLARIO, ET REL.

(5)

ILLVSTRI ICTORVM ORDINE CONSENTIENTE
PRÆSIDE

DN. ERNESTO TENZELL, ICTO,

EMINENT. PRINCIPIS ELECT. MOGVNT. CONSILLARIO REGIMINIS, IVDICII
PROVINCIALIS AC FACVLTATIS IVRIDICÆ ERFORDIENSIS ASSESSORE,
AC CONSVLE IBIDEM PRIMARIO.

PRO LICENTIA

SVMMOS IN VTROQVE IURE HONORES ET GRADVM
DOCTORALEM RITE AC LEGITIME CAPESSENDI

HORIS LOCOQVE CONSVETIS

ERVEDITORVM CENSVRÆ SISTET

HEINR. GOTTLOBIVS KØHLER,

INSPECTOR ACCISARVM SEV TRIBVTORVM ROSVINI, NØSSENÆ,
SIEBENLEHN. ET VVILSDORFFII.

AD D. III. IVLII ANNO MDCC XXVI.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

DISERTATIO DE REBUS IURIDICIS

IN REBUS IURIDICIS

DE REBUS IURIDICIS

CHRISTOPHORUS HORNIG

DR. ERNESTO TENNELL

HENR. GOTTL. KOHLER

DOMINO MIO GRATIAS AGENS

LEIPZIG, IN THEOPHILANIS

VIRO
REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO
ATQUE CELSISSIMO DOMINO,
DOMINO
CHRISTOPHORO
HENRICO
DE WATZDORFF,
SACRI ROMANI IMPERII
COMITI,

DOMINO IN CROSSE, EVLWIZ, STEDEN, BURCKEN-
HEYDE, LICTEWALDE, WIESE ET AVERWALDE, ORDI-
NIS POLONICI, QVI AB AQVILA ALBA DENOMINA-
TVR, EQVITI,

REGLE MAJESTATIS POLONICÆ ET ELECTORIS SA-
XONICI CONSILIARIO INTIMO STATVS ET CABINETI,
CONSILIARIO INTIMO, SVPREMO ACCISARVM ET TRI-
BVTORVM GENERALI, DICTÆ REGLE MAJESTATIS PO-
LONICÆ CVBICVLARIO, PRÆPOSITO BVDISSENSI, CA-
PITVLARI CAPITVLI MISNENSIS,
ET RELIQVA,

DOMINO MEO GRATIOSISSIMO,

VT ET
VIRO
EXCELLENTISSIMO, GENEROSISSIMO,
DOMINO,
DOMINO
HENRICO DE BÜNAV,
DOMINO DE SEVSELITZ, RADEWITZ, LEHNIZISCH,
GOELNITZ ET GROS-TAVSCHWITZ,

SVMME MEMORATÆ REGIÆ MAJESTATIS POLONICÆ
ET ELECTORIS SAXONICI CONSILIARIO INTIMO, CAN-
CELLARIO, SVPREMO TRIBVTORVM COLLECTORI, STA-
TVVM PRINCIPATVS ALTENBURGENSIS DIRECTORI,
ET GENEROSISSIMÆ FAMILIÆ DE BÜNAV
SENIORI,

DOMINO MEO PERQVAM
GRATIOSO

REVERENDISSIME ET ILLUSTRIS
COMES DE WATZDORFF,
DOMINE DOMINE GRATIOSISSIME,

NEC NON

EXCELLENTISSIME GENEROSISSIME DOMINE,
DOMINE DE BÜNAV,
DOMINE DOMINE PERQVAM
GRATIOSE,

Aud levi hinc inde animi distrabebat dubitatione,
num tantillas paginas VESTRIS NOMINI-
BVS dedicare decorum permitteret. Ex una
enim parte Dissertationis tenuitas, quæ Scholasti-
cam quandam sapit industriam, Tantis vix di-
gnam NOMINIBVS, ruborem mihi excutiebat.
Ex altera parte devotissimum VOBIS animum
requirebant, privata non minus, quam publica VESTRA merita, ut
ingrati notam duceret, si qualemcunque occasionem negligeret, saltem
decla-

*deklarandi, quanto pere VOBIS foret devictus. Quippe dum publica-
rum curarum quotidie molem, pro Regie Majestatis Salute, Provincia-
rum commado, & Clientum Solaria in humeros VESTROS non solum
suscepistis, quibus Patriam VOBIS maxime obstrictam reddidistis, si-
mulque NOMINA VESTRA immortalis glorie jam dudum dedicastis,
dum etiam, quod Clientes VESTRORVM NOMINVM justitiam à
VOBIS impetrantes, celerrimo auxilio ac tutela tot modis obligatos se
animadvertant, ut nesciant, an spes à debito liberandi superesse possit.
Et cum peculiariter me quoque immerentem VESTRORVM NOMI-
NVM clientem maxima Gratiae VESTRAE cumularint indicia, illa me
sperare jubent, quod in magnitudinem VESTRAM deliquisse non vi-
dear, si tam exiguo opusculo utar, devotissimam mentem publice VO-
BIS deklarandi. Suscipite ergo SVMMI PATRONI GRATIOSIS-
SIMO placidissimoque vultu tenue hoc Academicum specimen, quod in
Dissertatione inaugurali consistit, & benignissime permittite, me in eo-
rum porro numero esse, quibus permissum, tantis publicae Salutis Cura-
toribus fidelissimis, indefessa servitorum oblatione se commendare, &
ad urnam usque se profiteri*

VESTRORVM MAXIMORVM NOMINVM

*additissimum devotissimum Clientem
& Servum*
HEINRICVM GOTTLOBIVM KOEHLER.

DISSERTATIONIS INAUGVRALIS
DE INSPECTIONE OCVLARI
P R O O E M I V M.

Um immensus sit Jurispruden-
tiæ oceanus, & tam multi cir-
ca quamlibet ferè materiam
Juris, in Theoriâ non solum
sed & Praxi, occurrant dissen-
sus, ita ut tam brevi spatio ad
vivendum à Supremo Numine concessò, vix
ac ne vix quidem alicui integrum sit, illum pe-
nitus exhaurire, mihi tamen in illum coniecto
natate necessitatis quasi Lege injunctum sit, ve-
stigia laudabilia more majorum premens, &
specimen aliquod Academicum, quod ad Ju-
rium supremas dignitates adspirantibus incum-
bit,

bit, meditatus, diu multumque sollicitus fui, ex tam vasto diffusoque Juris campo, lectissimam aliquam sponsam in medium producere, & cum optio inter alias difficilis fuerit, tandem incidi in OCVLAREM INSPECTIONEM, quippe quæ sensus corporis non solum externos, sed etiam internos afficit, & delicatissimâ charissimâque, & non immeritò artificiosissimâ corporis nostri parte perficitur. Utilitate non minus, quàm Jucunditate præsens thema polleere arbitror, imprimis cum Judex quandoque sine illâ tuto in causa procedere non possit, & per eam multi inanes processus & ambages videntur. Licet itaque quandoque necessitas suaserit, quædam intermiscere, quæ circa tractandam hanc materiam ex Jure Romano hauriuntur, & quæ castis auribus videntur indigna, tamen me debitæ illis in rebus modestiæ fore studiosum polliceor; Cum autem non semper ad gustum cujusvis eadem castitas sit applicanda, & quædam alicui videantur minus casta, quæ tamen scire revera non contra bonos mores neque castitatem sunt, Jurium autem cultoris officium in eo constitutum sit, ut Jura pervolvat,

vat, omniumque Legum constitutarum sibi
acquirat notitiam, neminem facile judicaturum,
me incastra facere puto, proponendo Leges,
rationesque harum constitutionum, nisi illum,
qui impudicas aures mentemque hisce rebus
applicat, interim L. B. rogo, ut saveat conatum,
meque de meliori habeat commendatum.

CAPVT PRÆLIMINARE.

§. I.

Non solum Jctis & Medicis, sed & Philosophis, Ocularis In-
ocularis Inspectio est communis, illisque egre-
giam præbet usum, visque ipsius in tantum se-
extendit se ad
omnes disci-
plinas.
exerit, ut nulla fere disciplina sit, quæ extra illam ge-
nuina possit fovere principia, nisi Scepticos, qui omnem
circa imaginationem affectum residere sibi persuasi,
velis esse exemptos; Nostrum non erit, singulas pervo-
lare doctrinas, sufficiet, si amenitates Juris percurra-
mus, usumque circa illas ostendamus, nam abundat
Jurisprudencia undique in hâc materiâ, ut non opus
sit, adminicula aliundè quærere; Neque tamen inte-
grum nobis erit, ea negligere, quæ Jctus è re Medicâ
subsidia quærere debet; hæc enim in accuratâ Juris
notitiâ exinde repetenda, ita ut vix in quibusdam re-
bus limatum posse decisum ferri, asserere possis, nisi
Medicorum saniorum Judicium jungas iis, circa quæ
determinanda Jurisprudencia nostra versatur; adeo, ut
Jcti quoque nostri moti fuerint ab Imperatoris Sa-
cra-

cratissimi recedere Judicio, si ex sententiâ Medicorum quædam Corpori Juris inferuit, hæcque postea novioribus non inveniatur probata, & accuratiori Judicii lance pensitata, demonstratione & observatione nova reperiantur emendata. Citra ambages tamen erimus studiosi illarum rerum, quæ forum nostrum saltem per accidens tangunt.

§. II.

Non opus est, terminos inspectionis ocularis explicare.

Cum terminos & significatum inspectionis ocularis, quilibet qui modo notitiam linguæ latinæ aliquam habet, facillime intelligat, rem supervacaneam esse existimavi, in iis explicandis immorari, imprimis cum utiliora me facturum credam, quando circa res inspectionem ocularem admittentes, paulo penitiores faciam digressiones. Vetus Germanorum proverbium: *Was die Augen sehen, glaubt das Herz*, totam rem in folle exhibet.

§. III.

Descriptio ocularis Inspectionis.

Utilissima imo necessaria est ocularis Inspectio, ad lites sopiendas, & per eam Judici de re aliqua, alias dubia fit fides, ut eo facilius & tutius in causa procedere possit. Per hanc descriptionem facile quis sentiet, quid per ocularem velim inspectionem, ad Instantiam autem partium semper permittenda, quoniam per hanc nemini aliquod inferitur præjudicium, & instituitur sumtibus petentis, quandoque vero à Judice ex officio decernenda sumtibus utriusque partis vid. BRUNNEMANN. *Proc. Civ. c. 22. n. 5.*

§. IV.

●cularis In-

Deprædicant Ddres inspectionem ocularem utilissi-

lissimam in Praxi, dicuntque, quod non immerito primum inter modos probandi obtineat locum, sitque omnium optima, nec inveniatur ulla major, vel melior vel validior, nec certior aliqua sit probatio, quam quæ demonstrata sit per evidentiam facti, vincatque omnem probationem & fortissima sit, quos collegit BERLICH. inspectio optima est probatio, sed non talis, qualis à DDribus vendidatur.

Part. 1. Conclus. 46. sed cum Inspectioni oculari virtutem effectumque insignem denegare, animus mihi quidem non sit, tamen Ddres me vix ad credendum inducent, tantas vires esse ocularis Inspectionis, quantas tribuere solent, cum certum sit, sententiam ex ea latam nunquam transire in rem Judicatam, modo res adhuc sit integra, vid. *c. 6. X. de frigid. & malef. c. 14. X. de probat.* Dn. MENCKE *in Theor. & Prax. ff. Lib. 42. Tit. 1. §. 23.* MARTINI *in Commentar. forens. ad ordinat. Proc. in tit. 24. n. 306.* si itaque hæc probatio certissima in mundo esset, nullaque felicior aut melior, sane tantis difficultatibus non esset obnoxia, ut quovis tempore post sententiam possit retractari, re adhuc integra.

§. V.

Sic ex Judicio quoque Medicorum sententia lata, non transibit in rem Judicatam, quoniam semper peritiores in arte consuli possunt, hincque horum spectandum Judicium, qui priorum errorem debent probare, vid. STRYCK. *de Fure Sensuum Dissert. I. c. 3. n. 15.* qui tamen ultra duas vices non solere permitti, *ibid. n. 18.* priorum errorem aedat. Si ex Medicorum Judicio Sententia est lata, retractatur quoque, si peritiorum Judicium priorum errorem aedat.

statuit, pluribus autem Medicis convocatis, & dissentientibus, majoris partis Judicio standum esse existimat, vid. *n. 19.* quod mihi videtur suspectum, cum in majoris partis judicio non virtus & veritas rei consistat, sed

sed in sanioris, cum autem saniorum Judicium hic nemo determinare possit, tutius faciet Judex, si in casu tam dubio, qui scilicet in utramque partem disputatur, mitius Judicantium eligit sententiam, imprimis, quando res de causa sanguinis vertitur, quam hic STRYCK, *in loco allegat.* recenset, de lethalitate nempe vulneris.

§. VI.

In omnibus causis inspectionem admittentibus illa est concedenda.

In omnibus ferè causis civilibus & criminalibus, inspectio ocularis concedenda, imo quandoque decernenda, quæ videlicet inspectionem admittunt, etiam rebus incorporalibus, v. g. servitutibus, ut in servitute stillicidii recipiendi, Tigni immittendi &c. nec Judici quandoque integrum est, ab eâ abstinere, nisi omnia nullitatis vitio affecta esse ex post facto videre velit. Conferatur BERLICH. *P. 1. conclus. 46. n. 4.* qui non in omnibus causis inspectionem ocularem admittendam esse vult, sed in illis saltem ubi magis Judicium, quam Testimonium requiratur. Sed non video, cur ullo modo parti petenti sit deneganda, Judex enim post conclusionem in causa judicabit, an, & quantum inspectio ad probationem contulerit.

§. VII.

Certus inspectionis dies est præfigendus, ad illumque partes citandi.

Si autoritate judiciali inspectio ocularis instituitur, debet utraque pars citari ad certum diem, sc. ad illum, in quo inspectio est peragenda, vid. BRUNNEMANN, *Proc. Civ. c. 22. n. 6.* ita, ut præsentiam partis utriusque in tantum necessariam deprædicent Ddres, quod actus sit nullus, si non utraque pars ad Inspectionem sit citata, vid. MEY. *Parr. 4. Dec. 139. nota 5.* ratio est in promptu, quia est actus alteri parti præjudicium aliquod inferens,

ferens, hinc necessario adesse & Judici fundamenta sua quoque allegare debet, quo simul videat & audiat an rationes utriusque partis ita sint comparatae, ut adaequatum ex iis Judicium ferri possit. Non autem eo inspectionis momento necessarium est, rationes suas allegare, sed etiam potest fieri, quando à Judice communicatio rotuli inspectionis fit, rationem in eo collocant, quoniam inspectio ocularis fit loco attestatorum, cum itaque ex meris attestatis, non statim liceat ad sententiam procedere, sed partibus integrum sit, causam adhuc deducere, ita etiam post ocularem Inspectionem. vid. MEV. P. 3. Dec. 225. not. 5.

§. VIII.

Singulare adhuc est in inspectione oculari, quod quocunque possit peti tempore, etiam post publicatas attestaciones, post conclusionem in causa, post rem judicatam, etiam in ipso executionis actu. vid. plura apud BERLICH. P. 1. conclus. 47. n. 27. sqq. conferatur RVLAND. Inspectio ocularis omni tempore potest peti, & obtineri. de Commissariis & Commissionibus P. 2. lib. 3. qui plura de oculari collegit inspectione, quæ hic repetenda non sunt, ad quem Ben. Lect. relego. Sed cum in *Ordinat. Proc. Electoral. Mogunt. Erfordiensis Tit. XXI. §. 1.* in specie prohibitum sit, quod post conclusionem in causa nihil novi debeat actis inferi, sed à Judice ex officio removeri, quæstio emergeret, an rotulus ocularis inspectionis, sive relatio Commissariorum ex oculari inspectione, post conclusionem in causa possit ad Acta venire, quod negandum videretur, quoniam hac speciali sanctione esset prohibitum. Sed cum neque Jure communi Actis aliquid novi, postquam conclusum in

B

causa,

causa, possit inferi, nisi Judex interlocutorie debeat pronuntiare, daß nemlich diese nova, so ad Acta gebracht, erstlich dem Gegentheil zu communiciren, & tamen post conclusionem in causa adhuc admittatur ocularis Inspectio, non putarem, licet hoc generaliter Eminertissimus Legislator prohibuerit, ad hunc casum specialem ocularis Inspectionis esse extendendum, confertur BERLICH. P. 1. *Conclus.* 47. n. 28. qui Facultatem Jurid. Lipsiensem ita quoque pronuntiasse refert, verb. Ob wohl in der Sachen albereit zum Urthel beschloffen, und ihr euch ferneres Einbringens billig enthalten sollet, dennoch aber und dieweil ihr es dafür haltet, daß der Zeugen Aussage ohne einen Abriß, dem Augenschein gemäß nicht wohl einzunehmen oder zu verstehen seyn möchte, und denn dergleichen Sachen in Rechtsen sehr befreyet, so wird euch, einen Abriß in Gegenwart eures Gegentheils gebühlich zu verfertigen und ad Acta zubringen, billich verstattet.

§. IX.

Oculari inspectioni renuntiare quidem potest, sed non in præjudicium Judicis, aut Tertii.

An autem Oculari Inspectioni possit renuntiare, non sine ratione disceptatur, quoniam quandoque sine illa res commode dirimi non potest, hincque adeo necessaria, ut vix possit abesse, & consideratur tanquam communis probatio, cui ab una parte in præjudicium alterius non potest renuntiare. Sed contrarium ex Regula generali, verius esse affirmat RVLAND. *de Commiss. Pari. II. Lib. 3. cap. 9.* quoniam quilibet favori pro se introducto possit renuntiare, & quia testibus possit renuntiare, cur non etiam oculari inspectioni, sed in tantum libentissime concedo, quatenus non fit in præjudicium

dicium Judicis, vel etiam adversæ partis, si enim hi præjudicium aliquod vel interesse docere possint, renuntiatio nullo modo erit valitura, quoniam hæc in præjudicium tertii nunquam fieri potest.

§. X.

Singulare est in Saxoniam Electorali, quod, si à partibus petatur inspectio ocularis, debeat cum articulis probatorialibus vel reprobatorialibus intra 14. dies peti, à tempore publicatarum attestationum, & sumtibus petentis suscipi, adversarioque, qui semper ad eam citandus est, arbitrium relinqui, num pariter suo sumtu velit adesse. Si vero non petita, Judici, urgente necessitate, ex officio liceat, aut una cum examine testium oculari inspectione uti, aut antequam definitiva vires rei Judicatæ nanciscatur, inspectionem hanc per interlocutoriam demandare, cujusque expensis facienda sit, determinare vid. *Ord. Proc. Sax. Elect. Noviss. Tit. 28. §. 1. p. 160.* quæ dispositio Juris statutarii, de oculari inspectione controversias, quibus alias in Jure communi vexamur, decidit, planeque excludit alia, & ita quæcunque tempora petendæ ocularis inspectionis.

Singulare in Saxoniam Electorali de oculari inspectione statutum.

§. XI.

Mihi autem materiam hanc executienti, animus non est, per singula causarum & rerum genera hoc deducere, quippe ad quod integrum volumen vix sufficeret, & labor specimini Academico, quod tantum volumen non requirit, haud esset accommodatus, sed saltem mihi proposui, notabilia quædam, quæ in Jure Civili, Recessibus Imperii, & Constitutionibus Criminalibus Car. V. de Inspectione oculari commendantur,

Non singula, ubi inspectio obtinet, proponam, sed solum quædam notabilia.

& ad probationem desiderantur, dissertationi publicae inferere, & eruditorum censuræ subijcere, quod separatis capitibus facere constitui, ubi in uno CIVILES Inspectiones, in altero autem CRIMINALES exhibebo.

CAP. I.

DE INSPECTIONE OCULARI, IN CAUSIS CIVILIBVS.

§. I.

Pubertas apud veteres ex Inspectione dijudicata.

Certum imo certissimum est, pubertatem apud veteres Inspectione oclari fuisse dijudicatam, ut patet non solum ex Fragmentis VLPIANI Tit. XI. §. ult. qui tres Jctorum de æstimatione pubertatis refert sententias, verb. *Puberem autem Cassiani quidem eum esse dicunt, qui habitu corporis pubes apparet; id est, qui generare potest, Proculeii autem eum qui XIV. annos explevit. Verum Priscus eum puberem esse, in quem utrumque concurrat & habitus corporis & numerus annorum.* Sed & ex ipso Jure Justiniano, ubi JUSTINIANVS in modis, quibus tutela finitur, cum pubertatis mentionem facit, dicit, quod veteres non solum ex annis, sed quoque ex habitu corporis in maribus æstimaverint pubertatem, quod tamen tanquam contra castitatem rejicit. vid. *princ. Instit. quib. mod. tut. fin. junct. L. 3. Cod. quand. tut. vel curat. esse desin.*

§. II.

Mirum cur Justinianus Inspectionem ad modos finiendi tutelam retulerit,

Maximopere autem hic mirandum, Imperatorem JUSTINIANVM inspectionem pubertatis ejusque prohibitionem retulisse ad illos titulos, in quibus de finienda agitur tutela, cum tamen hic plane neque apud veteres

rēs ullam præstiterit utilitatem, neque hic ratio probationis Physicæ ulla, cum ne crediderim in condendis Testamentis, reliquisque ubi præstare se virum non oportet, talem inquisitionem pubertatis fuisse institutam, vid. *L. 4. C. de Testam.* sic in nuptias solas reddidisse utilitatem, facile quis poterit dijudicare, cum ibidem hæc quæstio præjudicialis, de pubertate Physica solum volvatur, quod ex PLATONE *Lib. XI. de LL.* qui Leges Romanis congruentissimas habuit, quoque colligere licet, verb. *Nuptiarum temporis convenientiam & disconvenientiam Juxta per inspectionem determinet, mares quidem, femellas ad umbilicum usque spectans nudos, & sana ratio dicitur gravissimorum hominum Judicium nullo risui exponere.* Hinc HUBERVS in *Digress. lib. 3. c. 14.* neque ordinarium inspectionem modum probandæ pubertatis fuisse, sed extraordinarium putat, quod latissime per totum quoque caput deducit. Et nec inspectione sola contentos fuisse veteres, tradunt, sed quoque ea peragere voluisse, ex quibus de argumento viri constaret, uti CORN. VAN BYNCKERSHOECK in *observ. Jur. Rom. Lib. III. c. 24. p. m. 323.* ex verbis Ulpiani elicere voluit.

§. III.

Excusationis hæc in parte causam aliquam suppeditat JUSTINIANO, vir alias celeberrimus Dn. JO. PET. à LVDEWIG, in Tractatu, quem inscripsit, *Differentiæ Jurium Romanorum, Græcorum, Germanicorum &c. in ætate puberum & majorum cap. I. §. 14. 15. 16.* ubi hic ducibus se relictum alienis, franxissè iter jactat, mobile & incertum tempus, finiendæ tutelæ ante JUSTINIANI tempora asserens, uti enim quidam pubertatem ex anno XIV. alii XV. non-

cum tamen
ibi nullum
præbeat
usum,

Excusatur Justinianus à Dn. LVDEWIG, sed male.

nulli XVII. aut etiam XVIII. æstimaverint, ita ex sen-
 tentiâ PRISCI JCTi, habitus corporis & numerus anno-
 rum fuerit conjunctus, ut deinde certo annorum nu-
 mero non inclusa pubertas, sed naturam accedere Le-
 gibus necessum fuerit, quod Justinianus tanquam in-
 honestum & inverecundum, non in nuptiis solum, sed
 etiam in tutelâ finiendâ voluerit tollere, quam ob rem
 Sententias CASSIANI PROCVLI & PRISCI, non in *tit. de Nu-
 ptiiis*, sed in *princ. Instit. quib. mod. fin. tut.* recitet. Sed
 hoc est, in quo hæremus, quod in *tit. de finiendâ tute-
 lâ* recitaverit, cum enim quando ad Institutiones hic
vir Celeberr. commentatur, absurdissimam Juris Roma-
 ni dicit esse doctrinam, finiri tutelam pubertate, cum
 à seminis humani maturitate, ad maturitatem Judicii
 nullum planè procedat argumentum, & quod Jure Ger-
 manico ab his principiis abhorreamus, constantissimè
 asserit, cum hoc Jure non à pilis aut pube, sed à Judicii
 maturitate æstimemus pubertatem, non video, cur
 hac in parte non ad stipulemur HVBERO in *Digress. lib. 3.
 c. 14. p. m. 362.* qui hoc inter errata TRIBONIANI refert,
 quod justo ordine non quodlibet collocaverit, & ad ti-
 tulum suum redegerit: In appellatione enim pueri at-
 que adolescentis, restitutione propter lubricum ætatis,
 præstatione doli atque culpæ, Testamenti factione, in
 substitutione pupillari, pubertas solita fuerit ex solis
 annis æstimari, neque hic ulla nudidatis indagatio usi-
 tata fuerit, autoritate veterum Jctorum, ex *L. 2. ff.
 de Substit. & L. 5. ff. qui Testam. fac. possunt, junct. L. 4. C.
 eod.* asserit. Licet hic maximè bilem moveat viro Ce-
 leberrimo antea nominato, Respondet enim in *cap. I.
 §. 23.*

§. 23. citati Tr. ad hoc, Meo Judicio probatur hæc doctrina neutiquam, cum saluum velim esse Imperatorem ex omni parte, cum tamen hæc non rectè perpenderit, Imperatorem ubique posse esse saluum, licet per medii profundi viator TRIBONIANVS periclitetur, nullo enim in loco neque veteres JCTi neque JUSTINIANVS de inspicendis masculis, quando de tutelâ vel simili casu quæstio volvebatur, verba fecere, sed solum de pubertate in genere, TRIBONIANVS autem ex inconvenienti applicatione, locum hunc ordini incongruo inseruit, dictum quoque supra rationem indagationis Physicæ hic planè cessare, quoniam in appellatorum casuum existentia, nihil proficit scire, an quis virgini possit opponere ea, quæ natura dedit oblectamento, sed solum an vis Judicii sese exerat, quæ ex determinatione ejusmodi annorum fuit præsumta. Subscribit nostræ quoque Sententiæ CORNEL. VAN BYNCKERSHOECK in observat. Jur. Rom. lib. 3. cap. 24.

§. IV.

Sed hæc quidem vestigia in Jure Romano de inspectis masculis occurrunt, an autem foeminarum pubertas etiam per inspectionem fuerit determinata nihil extat, Dn. à LVDEWIG in cit. Tr. de ætate puberum & majorum §. 24. putat, nullum JCTum desiderasse inspectionem, sed ex solo anno XII. fuisse æstimatam pubertatem, quoniam virum pati, solum fuerit uteri opus, non animi aut integræ mentis, & quod hinc puella non fuerit prudens, quia viri potens, sed hæc ratione iterum incidit in præjudicium Sphi antecedentis, quod scil. in pluribus causis, quam ubi quis virum se præbe-

De Foeminis nihil in Jure Romano occurrit, quod fuerint inspectæ.

re debuerit, ocularis inspectio fuerit admiffa, & Romani quoque Iudicii firmitatem ex hac inspectione æstimaverint, potior nobis videtur ea quam van BYNCKERSHOECK affert ratio in *Lib. III. observat. cap. 24.* Quod fœminarum cognoscatur pubertas ex purgatione menstrua, hinc nullâ fuerit inspectione opus, & licet quidem verecundiæ contrarium non fuerit, mulieres inspicere, modò ab obstetricibus hoc fiat, tamen plane per hanc inspectionem nihil probari possit, nisi adhibeantur ea, quæ virginitatem perderent.

§. V.

Ventris Inspectio quando instituta.

Pubertatis inspectionem excipit inspectio ventris, quam JUSTINIANVS in *lib. XXV. Tit. IV. ff. de Ventre Inspiciendo* proposuit, ubi de Inspectione ventris tota historia, & quemadmodum fuerit peracta, ibidem poterit videri, & cum venter hic denotet uxorem prægnantem, triplici modo ocularis inspectio cum uxore prægnante fuit instituta, primus modus fuit, cum post divortium uxor marito denunciaffet, se ex eo esse prægnantem, *L. 1. §. 12. ff. de Agnosc. vel Alend. Lib.* ubi inspectionis remedium fuit adhibitum, ad fallacias mulierum coërcendas, & ne invito antehac marito in ultionem quasi divortii onus alimentandi obtrudant, secundus locum habebat, si fœmina dissimulabat prægnantiam suam post divortium, & hinc plane eam negabat *L. 1. ff. de ventre Inspic.* marito hic intererat, se habere hæredem & successorem in bonis, mulier hoc animadvertens, marito cogitabat officere, & negabat se ex eo esse prægnantem. Hi duo ventrem inspiciendi modi apud nostrates in desuetudinem abierunt, cum enim

enim divortium non decernatur, si præsumtio solum
 quædam in mulierem, quod sit prægnans, cadere pos-
 sit, facile liquet, neque denunciatione neque dissimu-
 latione graviditatis opus esse conf. SCHILTER *Exerc. ad*
ff. 36. §. 125. ita apud nos partus post divortium edi-
 tus simpliciter habebitur pro spurio, rationem quis fa-
 cile poterit colligere, causæ enim ob quas apud Pro-
 testantes divortium fieri solet, eliduntur per subsecu-
 tum concubitum & videtur quis tacitè uxori condo-
 nasse, cum quâ post delictum commissum iterum con-
 eumbit, longè diversa apud Romanos divortiorum ra-
 tio, ibi enim, qui volebat uxorem dimittere, id pote-
 rat pro lubitu, modò ei literas daret dimissorias, vulgò
 einen Scheide-Brief, uti undique ex Sacris apparet li-
 teris, conferatur Dn. de COCCEJVS in *Jure Cont. Civ. P.*
II. p. 159. qu. V. sic facillimè poterat accidere, ut quis
 unâ nocte concumberet, alterâ dimitteret uxorem, &
 eo tempore, ubi de graviditate nondum constare po-
 terat. Tertius modus obtinebat, in casu, si uxor mor-
 tuo marito affirmabat, se esse prægnantem, *L. 1. §. 10.*
de agnos. vel alend. Lib. L. 1. §. 4. de Inspic. vent. & qui-
 dem ob metum partus supposititii, ne in præjudicium
 agnatorum, vel reliquorum hæredum ab intestato,
 fraus ab uxore committatur, ut bona à marito profe-
 cta possit retinere, & favorem in Jure pro partu intro-
 ductum, nequitia sua in propriam detorquere utilita-
 tem, constat enim, quod mulier, si ex affirmatione
 obstetricum gravis reperta fuerit, quod tunc in pos-
 sessionem ventris nomine sit missa, *L. 1. §. 10. ff. de ven-*
tre Inspic. jung. tot. tit. ff. de ventre in possess. mitt. De

De
 in-

C

inspectione hâc, an adhuc hodiè obtineat, non sine ratione dubitant SHILTER *Exerc. 36. §. 125.* SAM. STRYK. *V. M. ff. ad tit. de Inspic. Vent. §. 1.* & meram denuntiationem fufficere putant, graviditatis videlicet, quoniam ex eventu temporisque tractu facillime deinde certiorari possunt, an graviditas vera an vero commentatiua fuerit, intra quod tempus vero post mortem parentis partus debeat & possit edi & quæ difficultates ibi emergant, de iis potest videri CARANZA, qui integrum *de Partu* edidit tractatum & ZACHIAS *in quest. Medico legal.* An autem tunc, quando paritura est uxor imprimis Nobilis, & ubi de successione in feudis, Principatibus Imperii, regnis &c. quæstio sive controversia emergit, inspectio instituenda? merito affirmatur, facillime enim alias partus supposititius, ejusmodi successionis particeps fieri possit, imprimis quando verus partus editur debilis, vel mortuus, vel plane uxor se prægnantem mentita sit, & fucum quasi esset paritura faciat, nihil tamen certi ac determinati hac de re in genere dicere licet, imprimis cum mores cujusque regionis variant, & secundum illas inspectionem ventris instituendam ipse VLPPIANVS putet, in *L. 1. §. fn. ff. de ventre Inspic.* Exemplum Illustre de HENRICI VI. uxore, quæ suspitione omni se voluerit liberare, hincque tabernaculum in medio Ecclesiæ Panormitanæ, jusserit tendi, palamque populo spectante Fridericum II. enixa sit, refert ex GOTHOFREDO SAM. STRYCK. *V. M. ff. ad tit. de Inspic. Vent. §. 3.*

§. VI.

Virginitas ex
inspectione

Rara admodum imò chara Virginitas nunc, ast calamo

Iam delibanda, & videndum, an ea ex inspectione oculari possit dijudicari. Medici ex quonam dignoscatur virginitas, admodum inter se discrepant, Hymen quidam pro signo vendicare conati sunt, hujusque absentiam, signum amissæ virginitatis esse crediderunt; quidam hoc pro fictione reputavere, aliamque subministrant rationem, cur prima nocte sangvinolenta appareret sponfa, conferatur KORNMANN. *de Virg. stat. ac Fure qu. 30.* Alii alia virginis signa in medium producere conati sunt, nec defuere, qui ex urinâ dijudicare voluerunt, alique per medicamenta & herbas. Nobis congruum circa hanc rem suppositum facere, cum minima circumstantia variet rem, integrum non erit, imprimis cum nec peritis in arte, circa virginitatem certi aliquid asserentibus, tuto fidendum sit, & illi multoties fateantur, observationes etiam in virginibus illibatis posse accidere, quæ in aliis, quæ tales non sunt, apparent. Hinc absurdam puto de restitutione virginitatis doctrinam, quam JCI movere solent, & tam anxie circa hanc rem hærent, ut cum omnia Deum posse facere putent, nec virginitatem suscitare posse asserant, vid. KORNMANN. *loc. cit. c. 29.* cum in quo proprie consistat virginitas, nunquam probatum dabunt, & sola imaginatio rem dirimat, omnia enim, quæ in virgine illibata possunt accidentia esse, arte comparari posse, seculi malitia docuit, conferatur STRYCK. *de Fure Sensuum Dissert. 1. c. 2. 38.* qui remedia commendat ad his fraudibus occurrendum, sed admodum fallacia ac fragilia, cum evictum sit, naturam in diversis objectis diversa etiam operari, mentem itaque animumque hac

non potest dijudicari nisi in puella nondum matura sive adulta.

in re castum plus valere puto, quam centum Hymena ficta, præputiaque Philistæorum. Ad Rhombum autem inspectionis ut redeam, optarem scire, quo spiritu quidam Jcti agitati, ut in virginitate inspectionem admitterent, eamque ex inspectione obstetricum posse probari docerent, vid. STRYCK. *loc. cit. n. 35.* proposuit illam quætionem late KORNMANN. *de virg. stat. c. 8.* nec videtur ipse approbare, sed dicit, se in dijudicanda virginitate sequi opinionem BARTOLI. Cum enim res sit admodum periculosa certum aliquod Physicum constituere, circa quod versetur virginitas, multo periculosior erit inspectio, & illi cui *το φουκον* illud deesset, denegare virginitatem, imprimis cum Jcti velint, quod simplici assertioni obstetricum ne quidem sit credendum, sed rationem assertionis suæ addere debeant. Puto itaque probationem Virginitatis, inter res deperditas referri, & accenseri rebus ex Germania profligatis, vel in terris incognitis residentibus, & nec res esset consilii, talem infallibilem probationem invenire, plurimarum enim exinde periclitaretur pudicitia, quibus sic tegmina fecit ignorantia, & tanta infensio potus amari, in veteri Testam. recepti, sexus esset sequioris, ut inter se convenirent, ne aliqua duceret virum, cui sic dubia ipsius visâ pudicitia, & qui non ejusmodi probationi velit exceptionibus omnibus refecatis, renuntiare. Miraculum per quod virginitas fuerit explorata refert BESOLD. *in Thesaur. Pract. sub voce Peinliche Frage*, de statua veneris in urbe Constantinopolitana a temporibus Constantini Magni usque ad Justinum minorem extante, ad quam virgines vitii suspectæ cum accede-

cederent, siquidem illibatae essent, secrete discedebant, at corruptarum vestis statim reducebatur patefactis pudendis. Sed cum nec certi virginitatis possint constitui limites, tamen occurrunt casus, in quibus certus quis esse potest, quod quaedam nunquam admiserit virum, & ita vera sit virgo, e. g. quando Medicus & obstetrices Inspectionem instituunt puellae, quae pubertatis terminos nondum attigit, nec apparent signa aliqua, laesionis ejus partis, ubi sexum ostendit, ibi certissime Medicus potest asserere, ejusmodi puellam adhuc esse virginem, quoniam impossibile sit eam cognitam à Vi-
ro; quod tamen in adultioribus cessat, in iis enim quandoque supplet natura, quod in ejusmodi tenera aetate per laesionem efficitur, Exemplum occurret infra de Rustico, qui cum tenerae aetatis puella stupri accusatus, ubi Medicus & obstetrices postquam inspexissent, unanimiter asseriebant, coitum cum hac puella fuisse impossibilem, & illa adhuc tam incorrupta virgo sit, sicut ex utero materno processisset.

§. VII.

Hermaphroditum sexui praevaleanti annumerari, patet ex *L. 10. ff. de statu hom. l. 15. ff. de Testib. L. 6. 7. §. fin. de lib. & posth.* si in utroque sexu reperiatur potens, tunc habere electionem statuunt, cui sexui se velit dicare, vid. *CARANZA de Partu c. 17. n. 68. ZACHIAS lib. 3. qu. Medico Legal. qu. 9. tit. 1. n. 2.* Quod alii iterum in dubium vocant, & impossibile esse utrumque sexum posse in uno subiecto virtutem suam exerere, arbitrantur. Haec quaestio hic loci non erit expendenda, licet nos non sine ratione priori sententiae subscribamus.

Hermaphro-
diti inspicien-
di, an matri-
monium inire
possint.

Sexum autem, cui annumerari debeat Hermaphroditus ex inspectione oculari dijudicandum volunt, vid. DAVTH. *de ultimis volunt. tit. de Instit. n. 212.* qui non solum in matrimonio hoc procedere probat, sed etiam, quando Hermaphroditus officio Commissarii vel testis fungi debeat, quod & probat RVLAND. *de Commissar. Part. I. Lib. I. c. 29. n. 5. a.* ex ea ratione, quoniam fere indecorum sit, mulieres ad ea officiorum adhibere genera, quæ plerumque solent esse loquaces & secreta revelare, excipit tamen mulieres Jurisdictionem & Regalia habentes. Si inspectio in hermaphrodito instituenda, volunt Ddres, quod hæc debeat fieri ante matrimonium, ita ut etiam renuens inspectionem, plane non sit admittendus ad matrimonium, uti ita pronuntiatum a Consistorio Mißnensi refert DEDEKENNVS *Consl. Theol. lib. 2. Sect. 1. n. 7. p. m. 75. verb.* Unfern Gruff zu vorn, würdiger guter Freund, Nachdem ihr in Sachen des Hermaphroditen N. so viel befunden, daß er ohne vorhergehende Inspection und Erkundigung, wie es seines Leibes halber beschaffen, zum Ehestande nicht kan zugelassen werden, welches wir ihm auch vermeldet; er aber darein sich zu begeben Bedencken gehabt, und von seinem Vorhaben abzustehen, sich erkläret, dergleichen auch Anna N. von ihrer Eheflag auf unsere Ermahnung abgestanden, als ist an euch Unser Begehren, ihr wollet gute Achtung auf beyderseits haben, daß sie sich ferner nicht zusammen halten: Hermaphroditus auch anderer Weibs-Personen müßig gehe, damit ferner Uergerniß abgeschaffet und verhütet werde. Do er aber nochmahls zu der Inspection auf sein
Un

Unkosten sich erbiethen würde, so wollet uns solches anhero wiederum berichten, die wir euch zu dienen geneigt. Quod & approbat CARPZOV. in *Jurisprud. Consistor. lib. II. Tit. I. definit. 16. n. 12. sqq.* idque per præjudicia aliqua Consistoriorum deducit. Sed cum plurimi casus moribus possint accidere, ubi quis ignorans eiusmodi hermaphroditum matrimonio sibi jungit, si pars læsa nolit esse contenta, non video, cur ocularis inspectio etiam post contractum matrimonium non possit institui, imprimis cum impotentia quædam illius sexus, pro quo se gessit Androgynus, emergat.

§. VIII.

Cum finis matrimonii primarius in procreatione sobolis consistat, res dubio omni est exempta, impotentes à matrimoniis esse repellendos, hoc autem vix ante matrimonium contractum fieri posse patet, quoniam se defectus tunc demum, quando viri præstatione est opus, exerit, utroque autem sexu & multis modis reperiri impotentes, latius deduxit SIMON. in *Differat. de Impotentia Conjugal.* Sed an eo modo, quando Conjux conjugem impotentiae accusat, provocari poterit ad divortium, vel etiam, ut quidam putant, matrimonium ipso Jure nullum declarari? Affirmamus, modo ab illis fiat conjugibus, quorum finis fuit procreatio sobolis, absurdissimum enim foret, quando Juvenis vetulam aut Senex Juvenam ducerent, posteaque ob impotentiam, vel quod cohabitare non possent, separationem peterent, hæc enim plane non permitteretur, nec esset permittenda, quoniam Juvenis vel Juvenca, de tali casu facillimè cogitare potuissent, & sic

Ob Impotentiam Inspectio ocularis à Consistorio mandatur.

fic solatium Scripturæ Sacræ, ducat ut Sororem, si non ducere poterit ut uxorem, ipsis erit applicandum. Hinc nulla jura prohibent illum illamve ab uxore aut marito divertere, qui quæve mater volet esse liberorum, quod & approbat PONTIFEX *Can. 2. caus. 33. qu. 1. verb. quod si mulier causatur, & dicit volo esse mater & filios procreare, & uterque eorum septima manu propinquorum, tactis Sacrosanctis reliquiis Jurejurando dicat, ut nunquam per commistionem carnis conjuncti una caro effecti fuissent, tunc videtur, mulierem secundas nuptias contrahere posse, & VLPPIANVS in L. 14. §. 7. ff. de edilit. edict. mulierem ita ductam, ut mulier fieri non possit, nec sanam pronuntiavit, hinc & hanc repudiari posse, asserit STRYK. de Jure Sens. Dissertat. I. c. 1. n. 54. licet quidam eam in cisionem pati sine ullo judicio somniaverint. Sed modum Consistoria nostra solent præscribere, hinc nudæ assertioni Conjugum non creditur, licet eam juramento velint corroborare, sed prius inspectio ocularis præcedat, necesse est, illius partis, qui impotentia accusatur, & quidem à prudente Medico & Chirurgo, & ita Consistorium Wittebergense processisse videbis apud DEDEKENN. *Consil. & Decis. Theol. Vol. 3. lib. 4. Sect. 6. n. 5. p. m. 503.* verb. Zum dritten, nach geschæhener oberzehnter fleißiger Nachforschung, vielgedachter Schmidt in geheim und durch den Bader und 5. ehrliche Männer bey uns (so sonderlich die Wahrheit disfalls zu berichten, bey ihrer gethanen Pflicht erinnert werden sollen) an seinen membris virilibus besichtigen lassen, ob er ein Hermaphroditus oder sonst an seinen Gemächten gebrechlich seyn möchte? Und wie die Sachen alsdem durch*

durch Besichtigung allerseits befunden, fleißig zu registriren, und solches E. E. und U. Gunsten schriftlich hinwiederum zu berichten. Quemadmodum idem Consistorium pronuntiavit in eo casu, ubi defectus ex parte Sexus foeminini accusatus, p. m. 506. loco all. n. 8. verb. Als ihr uns berichtet, welcher gestalt ein junger Geselle N. bey euch eine Jungfer zur Ehe genommen, und wie derselbe ihr in die 16. Wochen ehelich beygewohnt, daß er sich beklaget, daß sie zu ehelichen Wercken untüchtig, derowegen gebethen, euch des Rechts darüber zu berichten: Demnach unterrichten wir ic. vor Recht, habt ihr erstlich durch vier ehrliche, alte, Gottesfürchtige Matronen, so oft und vielmahls in Kindesnöthen gebrauchet, und ihres Raths gepflogen, neben der geschwornen Kind-Frauen, noch 4. andere der ältesten eurer Mit-Bürgerinnen und zwey Kind-Frauen des N. vertraueten zu besichtigen, geordnet, ic. Videri possunt hác de re plura præjudicia ibidem. Casus hi frequentissimè in quibusvis Consistoriis solent occurrere, & hinc Judex, illique quorum officium est, in illis curiositates, quas natura occultavit, inspectione inquirere, eò cautius & accuratius debent procedere, ne malitiis hominum, circa divortia frena laxentur, & illi arte vinculo matrimonii dissolvantur, quos aliàs supra sub freno legis retinerent. Hinc quando suscipitur inspectio, illi, qui adhibentur, sive Medici & Chirurghi, sive obstetrices, registraturam super omnibus, quæ notabilia circa corpus inculpati impotentiae invenerint, & quomodò ea sese habeant, confici curent, eamque postea judici exhibeant, quo horum Judicium suo jun-
 D gere

gere possit, & in fine congruenter secundum Jura respondere. Ast hæc inspectio non semper est necessaria, sed solum, si pars aliqua, & imprimis læsa vitium urgeat; si enim conjuges invicem velint esse contenti, laudabile potius censeatur quàm probrosum & divortio dignum, asserit SIMON de *Impotentia Conjugali* cap. 7. n. 11. hoc quoque pro vero matrimonio Scabios Lipsienses declarasse, & ita portionem statutariam tribuisse, in causâ Marien Hekendorffin zu Deuma refert ex CARPZ. *Jurisprud. For. p. 3. c. 19. def. 5.* quomodo autem illi illævæ debeant esse comparatæ, quorum impotentia accusatur, hoc relinquimus feriorum, prudentiorum, peritiorumque Medicorum Judicio, neque illorum in nos provocabimus iram, judicando, quomodo & quâ ratione, coitus cum hæc vel illâ personâ fieri vel non fieri possit.

§. IX.

Inspectio non solum ocularis, sed etiam Ignographia in limitibus est necessaria.

Cum agros hodie limitatos, territoriaque licet non sepimentis obducta, tamen clausa habeamus, probatio terminorum, & in specie lapidum terminalium derer Gränz- und Mahl-Steine, insignem habet effectum, sed quomodo fieri debeat, *Recessu Imp. de Ao. 1654.* injunctum est, verb. Wenn es um Grenzen, Weid- Gang, Jagden und andere dergleichen Jura und Gerechtsamkeiten zu thun, und den Augenschein einzunehmen von nöthen, so soll zu des Richters besserer Information eine ieder Parthey einen richtigen Abriss zu produciren schuldig seyn, hinc non solum ocularis inspectio a Judice facienda, sed etiam Ignographia a qualibet parte edenda, quæ verba *Recessus* sine dubio sup-

supponunt limites territoriorum, & ubi inter magnates differentia ratione finium emergit, limites enim agrorum privatorum, qui plerumque iudicio agrimenforum subiecti sunt, ejusmodi differentiis vix erunt obnoxii, vt præter ocularem inspectionem, aliquam desiderent Ignographiam, licet hæc partibus volentibus deneganda non sit, inprimis ubi iudicium ex multis constat collegis, qui non singuli inspectioni oculari interfuerunt. Normam autem, quomodo Ignographia limitum confici debeat, describit OETINGER *de Jure & controvers. limit. lib. 2. c. 6. n. 9. & 10.* verb: **Daß** zuzörderst alle Gelegenheit durch hierzu dientliche Instrumenta eigentliç und mit Fleiß in Grunde zu legen; Die Plagæ mundi, der Aufgang, Niedergang, Mittag und Mitternacht zu observiren; Die Markstein oder Grenzen ordentlich nacheinander zu verzeichnen, die aneinenden Orte auch dabey anzuhengen, und die Revier also zu repræsentiren, daß es mit dem rechten wahren Situ pünctlich übereinstimme, und denselben allerdingß gemäß sey. Duplicis autem sunt Termini generis, alii Naturales, alii artificiales, naturales constituit natura, ut flumina, ripas, arbores, montes, artificiales ab homine constituuntur: Primi præter inspectionem nihil desiderant; Reliqui verò etiam quandoque elevationem requirunt, an scriptura, an verò lapilli carbones vel alia ejus generis documenta, sub iis recondita sint. vid. RVLAND. *de Commissariis Part. II. Lib. VI. cap. 1. n. 9.* qui hanc materiam inspiciendi & probandi Lapides terminales, imo terminos quoscunque, magno cum studio & satis prolixè pertractavit.

§. X.

Circa multa
alia objecta
adhuc versatur,
& potest
adhiberi ocularis
Inspectio.

Farrago adhuc controversiarum esset, quibus materia hæc satis amplificari posset, si modo servitutes harumque Jura pervolarem, in illisque inspectionem prædiorum, servientium ac dominantium, & quid circa illas observandum, inspectionem Servitutis aquæ pluviae arcendæ, Servitutis prospectus, & quid circa illas justum sit, demonstrarem, de quibus videri potest *MEVIVS Part. 3. Dec. 372.* Si porro verba facerem, de famosâ illâ controversiâ Transactionis super Testamento non inspectis Tabulis, de quo ex professo egit *Dn. HIER. NICOL. GVNDLING. Jctus & Prof. Halens. celeberr.* in suâ Dissertat. Inaugurali *de Transact. Testam. non inspectis tabb.* Si quoque Novi operis nunciationem, cautionem damni infecti, Rem litigiosam, duritiem carceris, forumque & quæ ibi habeantur venalia, &c. velim excutere; in quibus omnibus egregiam utilitatem præbere ocularem inspectionem asserit *BRVNNEMANN. Proc. Civ. cap. 22. n. 4.* Sed vela contrahere, navemque ad portum revocare, suadet & chartarum ratio, & promissum, cui standum esse autumo, quod caput adhuc de Inspectione in causis criminalibus addere velim.

CAP. II.

DE INSPECTIONE IN CAUSIS
CRIMINALIBVS.

§. I.

Mulier, quæ
conferatur præ-
gnans, ante
inspectionem

Sicuti Lex Regia vetavit, prægnantem uxorem humari, priusquam exsectus uterus esset, ne partus vivus humaretur, cujus vestigium in *L. 2. ff. de Mort.*

Mort. inferend. extat, ita quoque in partus in utero existentis favorem plura disposita sunt, quæ ad ipsius non solum, sed quoque ejus, quæ gestat uterum, conservationem spectant; Hisque non immeritò accensetur, quod gestans partum in utero, sive mulier prægnans, nulli pœnarum possit subjici generi, neque etiã media ad veritatem perveniendi ipsi possint applicari, v. g. Territio & Tortura, tum ne mater periculum aliquod, vel partus in utero latens detrimentum ex malitiã matris sentiat. Conf. OTTO in *Corpore Juris Crim. ad art. 61. p. m. 205. pr.* De his mulierum prægnantium privilegiis & Juribus plura congesta reperies apud PET. MÜLLER in *Dissertatione de Jure prægnantium.* Confirmat hoc quoque VLPIANVS in *L. 3. ff. de Pœn.* quando dicit: *Prægnantis mulieris consumendæ damnatæ pœna differtur, quoad pariat, Ego quidem, & ne questio de eã habeatur, scio observari, quamdiu prægnans est,* conferatur idem in *L. 18. ff. de Stat. Hom.* Ne autem mulier Judicem fictã graviditate defraudet, & executionem diutius suspendi faciat, inspectione obstetricum erit disjudicandum, an partum in utero gerat nec ne, quæ hodiè quoque solet decerni. vid. CARPZ. *Prax. Crim. P. III. qu. 173. n. 26.* qui sequens præjudicium allegat: *So wird iezo berührte Straffe des Staupen-Schlages so lange billiq̄ eingestellet, bis ihr euch durch die Weh-Mütter oder Heb-Ämnen, mit Zuziehung anderer verständigen Weiber, bey ihr erkundiget, wie es um sie dießfalls eigentlich beschaffen ic.* Sed objiceret quis, nihil prodesse hanc inspectionem, si enim falsa protulerit mulier, & se esse prægnantem fingat, tunc Judex tempus, circa quod

neque Tortura, neque pœna potest subjici.

probabiliter paritura sit, expectare, & si non pariat, sententiam executioni committere possit. At Respondetur, Judici quidem nullum infertur præjudicium, licet Inquisitam patiatur tamdiu in vinculis remorari, usque dum tempus partus appropinquet, si propriis sumtibus victum sibi suppeditet, & metus non adsit, quod carcerem effugiat, (quia plerumque in mitioribus vinculis prægnantes solent detineri) cum autem plerumque delinquentes sint ex fece hominum, & ita depauperati, ut onus alimentandi in magistratum redundet, inspectio magnum præstabit commodum, si enim suspicio quædam graviditatis emergat, vel etiam mulier ipsa fateatur, se esse prægnantem, & per inspectionem ocularem contrarium demonstratur, Judex ab omni alimentandi onere fit immunis, licet non negandum, quod plura quoque possint esse obstacula, quæ Judicem moneant, ut executionem acceleret, si e. gr. plures delinquentes in vinculis detineantur, nullusque amplius sit locus tutus, ubi asservari possint, vel etiam Judex metuat manum complicum, ne armatâ manu à vinculis Inquisitam liberent &c. quæ tamen ferè omnia pro loci & circumstantiarum qualitate variant.

§. II.

Inspiciendus
vulneratus aut
valedudinarius
an torturam
sustinere pos-
sit.

Vulnera & morbi, à tormentis reum quandoque faciunt immunem, quandoque solum in tantum excusant, ne detrimentum irreparabile ex his sentiat, ita enim CAR. V. in *Constit. Crimin. art. 59.* disponit: So der Beklagte gefährliche Wunden oder andere Schäden an seinem Leibe hätte, so soll die Peinliche-Frage dermassen wieder ihn vorgenommen werden, damit er an sol

solchen Wunden oder Schäden am wenigsten verletzet werde. Qui autem non aliter, quam per Inspectionem Medici erunt explorandi, hic postea Judici relationem facit, Inquisitum taliter esse comparatum, ut vel torqueri, vel non torqueri possit; quod tamen Judex ex circumstantiis morbi ipse debet judicare. Conferatur de morbis his EYSELIVS in dissertat. *Medica de Morbis, ob quos rei ad Torturam fiunt inhabiles, Erford. 1711. habita.* Sic cum, qui rupturam circa genitalia habet, torqueri, sed moderate posse, putat CARPZOV. *Pr. Crim. P. III. qu. 118. n. 49.* & præjudicium eodem loco jungit, de Homine morbo Epileptico (an der schweren Noth) laborante, quem Scabini Lipsienses torquendum esse (ziemlich er massen) pronuntiarint. Sed putarem, hoc vix constitutioni Criminali esse conveniens, quippe quæ Judicis prudentis arbitrium non ad sævitiam excitat, & homines Epileptici commiseratione magis digni, quam ejusmodi tormentis subjiciendi, imprimis cum plerumque à Paroxismo vexentur, quando alterationem animi sentiunt, quod in territione accidisse, multoties observavi.

§. III.

Cum Homicidium, & in specie Infanticidium commissum erat, ejusque author ignorabatur, Jure Germanico magnum reputabatur, imo fere infallibile indicium, das Blut-*Zeichen*, oder das Baar-Recht, ubi deducebantur quidam Homicidii suspecti, ut Cadaver inspicerent & jubebantur, ut tangerent, vel etiam clamarent: bin ich schuldig an deinem Tode, so gib ein Zeichen von dir, & putant, si occisor tangat, quod tunc

Inspectio & tactus cadaveris, das Blut-*Zeichen* / non est indicium verum ad torturam neque aliquid probat, nullis aliis indicibus existentibus.

san-

sanguis è cadavere effluat, quemadmodum quoque
 STRYCK. *de Jure sensuum Dissert. 7. cap. 3. n. 5.* notabilem
 casum ex Pomerania ad Facultatem Francofurtensem
 transmissum, refert, verb. *Dubium ibi fuerat, an à ma-*
tre, an ab Avia commissum infanticidium; hinc utraque ad
infantem, qui per aliquot dies sub terra latuerat, deducitur,
ut cadaver tangeret: Mater primum hæc protulerat verba;
habe ich Schuld an deinem Tode, so gebe GOTT ein Zei-
chen an die, ast nullum hic apparuit signum. Postea ad
 cadaver deducta Avia, eadem quæ mater proferebat verba;
 Mox infantis facies integra rubore suffunditur, & ex angu-
 lis oculi guttæ aliquot sanguinis effunduntur. Hoc cum ob-
 servasset Avia conscientie stimulis ducta, delictum cum omni-
 bus circumstantiis statim confessâ. Sed nec videtur ipse
 approbare hunc modum delictum investigandi, quan-
 do scil. quis velit infallibile indicium ad torturam vel
 condemnationem Rei inde eruere, & Judiciis quoque
 Medicorum confirmat, quod Cadaver quandoque sang-
 uinem effundere possit, licet homicida non sit præ-
 sens, nec illorum approbat sententiam qui hoc quasi
 vindictam Divinam esse ex Sacra Scriptura defendere
 volunt. Sufficiet nobis in nullo Jure, neque Criminali,
 illud quod supra intellectum nostrum est, & cujus nul-
 lam neque adæquatam aliquam rationem reddere pos-
 sumus, (cur homicida adstante, Cadaver sanguine stilla-
 re debeat,) pro legitimo delictum probandi modo ha-
 beri, & ita nequaquam ad torturam deveniri posse. Vi-
 detur mihi eundem modum sapere, ac probatio saga-
 rum per aquam & per incantationes &c. quæ jam ri-
 sui nostris Jctis dudum exposita, ubi enim indicia re-
 quirun-

quiruntur indubitata ad torturam, quæ ad minimum per duos testes debent esse probata, & ubi nihil, quam rei confessio debet abesse, sequitur certe ex his maxime fallabilibus indiciis, Judicem non posse procedere ad torturam. Utut autem in Jure omnes fraudes, omnesque captiosæ quæstiones, ad veritatem perveniendi, Judici severe sunt inhibitæ, non tamen delinquet, adhibendo ejusmodi tactum, & deductionem Inquisiti ad Cadaver; nonnunquam enim quando Inquisitus Cadaver inspicit, videtque sanguinem effundere, sine ulteriori inquisitione delictum confitetur. vid. STRYCK. *loc. cit. n. 15. conteratur GRANTZ. defens. Inquisit. cap. 4. Membr. 2. Sect. 3. n. 127. seqq.*

§. IV.

Crimen Infanticidii, Abortus, & expositionis Infantis, quoque potest per ocularem inspectionem probari, ita ut indicium ad torturam præbeat, si videl. de Infante recens nato, suspicio aliqua contra personam quandam emergat, & illa inspecta obstetrices asserant, pudenda ipsius apparere, instar partum ediderit, quem admodum ita disposuit CAR. V. in *Constit. Crim. art. 35.* So man eine Dirne, so für eine Jungfrau gehet, und Argwohn hat, daß sie heimlich ein Kind gehabt, und ertödtet habe ic. & iterum wo denn dieselbe Dirne eine Person ist, darzu man sich der verdachten That versehen mag, soll sie durch verständige Frauen an heimlichen Stäten, als zu weiter Erfahrung dienstlich ist, besichtigt werden, würde sie denn daselbst auch argwöhnlich erfunden, und will die That dennoch nicht bekennen, mag man sie peinlich fragen. Debet autem persona esse talis, in quam tanti criminis suspicio cadere

Quomodo
Crimen In-
fanticidii,
Abortus, ex-
posit. infantis,
per ocularem in-
spectionem pro-
betur, & quo-
modo hic pro-
cedendum.

E

pos-

possit, alias Judex, qui honestam personam inspectioni, licet tantummodo obstetricum vel peritarum in arte mulierum committit, facile injuriarum conveniri potest; quemadmodum in promptu est, casus oppidi vicini, ubi Prætori denuntiatum, honesti cujusdam civis ejus oppidi filiam, quæ virginem repræsentabat, partui esse vicinam; Hic obstetricibus clam prius ad se vocatis, inculpatam quoque accersere jubet, & sine multis ambagibus in conclavi quodam inspectionem obstetricibus mandat, an ipse adfuerit, memoria excidit; puella, majus malum, & ne vi adigeretur, si admittere precario nollet, metuens, admisit inspectionem; cum autem obstetrices asservissent, nulla graviditatis adesse indicia, puella dimissa, ad patrem reversa, ipsi processum hunc aperuit, qui statim Actionem Injuriarum contra Prætozem instituit, & transmissis Actis ad *Facultatem Juridicam Erfordiensẽ*, condemnatus Prætor, ad certam pecuniæ summam pro injuriâ illatâ puellæ solvendam. Probè itaque secundum *Carolinam* ponderare circumstantias debet Judex, nec planè inspectionem instituere potest, si de imprægnatione sit suspicio, licet eadem fere sit manifesta, & puella neget, sed debet expectare tempus partus, & quando tunc præsumptio contra illam emergit, quod partum inter fecerit, suffocaverit, vel etiam exposuerit, si videl. solito majorem portet uterum, faciei viriumque subsecuta imbecillitas fuerit, quemadmodum in *art. 35.* requiritur, accedatque ut persona sit procax, quæ cum hominibus suspectis habuit conversationem, & fronte appareat meretriciâ, tunc non solum tuto secundum *Carolinam* ad Inspectionem procedit, sed etiam omnem
 fini-

finistram suspicionem, quam alias incurrit, evitat, & tunc talis inspectio legitimum præbet indicium ad torturam, si videl. asseruere obstetrices, eam peperisse. vid. GRANZ. *defens. Inquisit. Cap. IV. membr. 2. Sect. 2. n. 118. seqq.* & Juramento hanc assertionem confirmari, necessarium esse putat CARPZ. *Prax. Crim. P. III. qu. 122. n. 21.* Cæterum & inspectionem solam, ne quidem ad investigationem hujus delicti sufficere posse putant, sed etiam tangere obstetrices debere ventrem, & claustra virginalia, licet hoc in *L. 10. ff. de ventr. inspic.* sit prohibitum, vid. FVLV. PACIAN. *de Probat. Lib. 2. cap. 2. n. 17.* cum quando Judex ex officio in delictum inquiret, non sit in arbitrio Inquisitæ, an tactum admittere velit, quia omnibus sensibus veritatem percipere debeat, vid. STRYK. *de Jure Sens. Dissert. 1. c. 1. n. 51.* Quod admodum ridiculum est, quoniam de explorandâ loquitur virginitate, eamque per inspectionem & tactum vult dijudicari, cum tamen supra fuerit demonstratum, hujus probationem & inspectionem considerari, exceptis quibusdam casibus, tanquam ens rationis, ita ut suo quoque tempore crediderit CVJACIVS, impossibile esse dijudicare, an aliqua sit de virginata, quem sequitur FAVST ab A-SCHAFFENBURG in *Consil. pro Aerar. Classè 16. Conf. 58. in fine.* nisi probas virginum Vestalium, pro infallibilibus signis virginitatis vendidare velis, quibus non contradicam. Gestare enim hæc, si fides Historicis est habenda, poterant aquam Cribro, incedere ferro candente (quod quoque de HENRICI II. *Imperat. uxore castâ Kunigunda* fabulantur,) navemque nuda Zona movere, quæ alias nullis viribus moveri poterat, & ejus generis plura, quæ per aquam ferventem & frigidam expediebantur.

§. V.

Lac in mam-
millis reper-
tum, præbet
quidem indi-
cium, quod
aliqua pepe-
rerit, non ve-
ro absolutum.

Lac in mammillis suspecta virginis repertum, præsumtionem contra ipsam facit, quod sit deflorata, & pepererit, quare & inspectionem mammillarum, & tactum admittere debet, *vid. Consil. Crim. CAR. V. art. 36. verb. Ro* aber Das Kindlein, so kûrglich entdiedt worden ist, daß der Mutter die Milch in den Brüsten noch nicht vergangen, die mag an ihren Brüsten gemolcken werden; welcher dann in den Brüsten rechte vollkommere Milch erfunden würde, die hat deshalb eine starcke Vermuthung peinlicher Frage halber wider sich. Quæ constitutio saltem videtur loqui, de eo casu, quando corpus aliquod delicti adsit, infans videlicet mortuus. Doctores tamen generaliter extendunt, ad omnes casus, ubi lac in mammis alicujus reperitur, & inspectionem concedunt, si autem quadam concurrant circumstantia, ita ut si mulier circa pudenda appareat puerpera, Tortura locum esse constanter asserunt. Nos putamus, inspectionem vix habere locum, licet lac in mammis mulieris appareat, nisi & alia quadam in Spho præced. allegata concurrant admicula, cum enim HIPPOCRATES ipse *Lib. 5. Aphor. 39.* aliam causam lactis mammillarum mulieris esse posse asserat, suppressionem videlicet mensium, neque Medici hac de re sibi ipsis consent, in dubio pro favore puellæ est pronuntiandum, ne ignominia aliqua afficiatur, per inspectionem videlicet ocularem, imprimis cum ipse *CAR. V. eod. art. cit. hoc approbet, verb.* Nachdem aber etliche Leib-Ärzte sagen, daß aus e. lichen natürlichen Ursachen etwa eine, die kein Kind austragen, Milch in den Brüsten haben möge, darum, so sich eine Dirne in diesen Fällen also entschuldigte, sollte deshalben durch die Heb-Ämmen oder sonst weitere Erfahrung geschehen. Uti quoque de masculo, Barone videlicet, qui Lac in mammis habuerit, idque quoties voluerit, exprimere potuerit, ex STEPHANO refert *CARPZ. P. III. qu. 122. n. 23.*

§. VI.

Quomodo in-
spectio ocula-
ris in stupro

Eriam, quando quis Stupri in impuberem commissi inculpatur, hæc inculpatio, per ocularem inspectionem potest elidi, Casus anno præterito accidit notabilis, in territorio

torio Erfordienſi, coram Judicio Provinciali ibid. Inquiſi-
 torie tractatus. Ubi puella 8. vel 9. annorum, Vitricum
 ruſticum ſupri inculſabat, mirabiliaque quæ cum eâ pere-
 giſſet, proferebat, mater aſſerebat, ſe vidiffe maritum no-
 ctu deambulare ad cubiculum puellæ; quod frater puel-
 læ confirmabat, Vitricum nempe noctu ad lectum veniſ-
 ſe, ubi ambo decubuerint, & ipſum juſſiſſe exire, poſtea-
 que eo loco recubiſſe, ambo dicebant, paulo poſt ma-
 gnum edidiſſe puellam clamorem, mater ut & alii teſtes
 juramento confirmabant, ſe vidiffe poſtea puellam quaſi
 dolorem ſentiret, extenſis cruribus incedentem, & ma-
 ter in ſpecie aſſerebat, ſanguinolentam ea parte, quâ ſe-
 xum oſtendar, apparuiſſe, & res tantis cum circumſtantiis
 erat delata, ut vix aliud quis ſibi certius perſuadere potue-
 rit; imprimis, cum antequam res in Judicium deducta,
 Paſtor illius pagi è roſtris Eccleſiaſticis ruſticos adhorta-
 tus fuerit, talia peccata ne quidem in cordibus ſovere, hor-
 roremque iſtius peccati auditoribus ſerio inculcaverit.
 Ruſticus ille paſtorem è templo exeuntem expeclavit, &
 maximopere cum eo diſceptavit, cur tanta eum affecerit
 ignominia, famamque ſuam ita labefactaverit, omnes
 ipſum intuerentur ruſtici, animadverterentque, quoniam
 de tali peccato inculparetur, ipſum jam è pulpitis Sacris
 eſſe dejectum. Commodior veritatem aliquatenus inveſ-
 ſtigandi nulla erat via, quam ut puella inſpectioni oculari
 committeretur, ut prius de corpore delicti, de quo in tam
 tenera ætatis puellâ conſtare poterat, certitudo eſſet, quod
 & factum: Phyiſicus cum obſetricibus inſpectionem pere-
 gere, & unanimiter aſſeruere, puellam circa genitalia ita
 comparatam eſſe, ſicut ex utero materno proceſſiſſet, nec
 apparere minimam læſionem, nec poſſibile fuiſſe, virum
 præfertim tantæ molis, cum ejuſmodi puellâ tenerâ, coi-
 tum exercere potuiſſe, niſi cum tantâ læſione, ex qua puel-
 la mox fuiſſet obitura. Per hanc exculpationem inſpe-
 ctionis, ruſticus ratione delicti commiſſi ab inquiſitione
 liberatus quidem, ſed quoniam magna ſuſpicio attentati de-
 licti

potest prabe-
 re uſum.

licti remansit, hujus nomine purgatorium ipsi per sententiam fuit impostum, quod & sine hesitatione praestitit.

§. VII.

Inspectio Cadaveris occisi, in Constit. Crim. demonstratur, & in Jure divino & Canon. est fundata.

Procedo ad famosam illam, & quotidie in Praxi occurrentem materiam, Inspectionis cadaveris occisi, quæ severe in NEMESI CAROLINA art. 194. est injuncta, verb. Solle der Richter samt zweyen Schöffen/dem Gerichts-Schreiber und einen oder mehr Wund-Ärzten, (so man die gebaben und geschehen kan,) die dann zuvor dazu beediget werden sollen, denselben todten Körper vor der Begräbniß mit Fleiß besichtigen, und alle seine empfangene Wunden, Schläg und Würff, wie der jedes erfunden und ermessen würde, mit Fleiß merken und verzeichnen lassen, & ipso Jure Divino haud obscure fundata videtur, cum enim Deus Exod. 21. v. 12. illum solum interfici iusserit, qui aliquem percutiat ut ex vulnere moriatur, sequitur, quod doctrinam inspectionis cadaveris absolute approbaverit, cum enim nemo facile sine inspectione, de vulnere, an fuerit lethale, judicare poterit, sequitur necessario, vulnus debere inspicere, si certum debeat esse, quod quis ex vulnere sit mortuus. Deus enim ex intentione interficiendi, vulnerantem judicari voluit, nec simpliciter cum capitali poena affici jubet, neque ob quamlibet læsionem, ubi mors per accidens secuta, sic solum ubi vulnus adest lethale, quod nulla arte Medica sanari potuisset, ex quo in dubio animus occidendi praesumitur, conteratur, DN. BERGER in Elect. Jurispr. Crim. membr. 3. §. 5. p. 94. & p. 274. add. BARTH in Hodegetasor. C. VI. p. m. 817. quibus se quoque accommodat Jus Canonicum, in Cap. ad audientiam 12. X. de Homicid. volunt. & cas. & cap. significasti 18. eod. verb. Nos in praemisso casu credimus distinguendum, utrum constare possit, quod praefatus sacerdos non infixit percussorem lethalem, de qua si aliorum non fuissent vulnera subssecuta percussus minime interisset, & si percussor voluntatem non habuerit occidendi, neque ipsius studio, consilio & mandato processerint alii contra illum. Et quidem hoc ita se habet, (quod fortitan ex eo posset ostendi, si certa apparuisset percussio ab eodem inflicta tam modica & tam levis, in ea parte corporis, in qua quis de levi percuti non solet ad mortem, ut

ut peritorum iudicio medicorum talis percussio assereretur non fuisse
 lethalis) &c. add. GLOSSA *ibid.* & THEODORIC. *Colleg. Crim. c. VII.*
Apb. 1. §. 39.

§. VIII.

Sectio autem hæc ordinate, & secundum intentionem Nemefos Carolina est peragenda, alias est nulla, neque aliquem in Jure habet effectum, si quoque non rite peracta, adhuc potest repeti, quod sæpius fit, & eum in finem Cadaver sepultum iterum effodi posse, statuit CARPZ. *Prax. Crim. qu. 26. n. 23.* ubi ita Lipsiensis respondisse refert: Und in Fall solche Besichtigung nicht rechtmäßiger Weise fürgegangen wird der todte Körper wiederum usgegraben, und in beußeñ derer Gerichts-Personen die Besichtigung vor die Hand genommen; Sed an hæc sectio, & ita inspectio Cadaveris semper sit necessaria, in eo non concordant Ddres? *Card. TVSCH. Tom. V. lit. P. conclus. 256. n. 7. f. 114. OLDEKOP. Lib. IV. observ. Crim. 47. n. 8. tit. 4. p. 259. BLVMLACHER ad V. D. G. D. art. 149. BRVNNEM. Proc. Crim. c. 7. n. 20. p. 52. & STRYK. de Jure sens. Dissert. 1. c. 3. §. 23. &c. putarunt, Inspectionem non esse necessariam, si vulneratus in continenti post vulnus acceptum animam afflaverit, quoniam ex repentina subsecuta morte, non possit aliter judicari, quam ipsum ex accepto vulnere esse mortuum, suffulti *Const. Crim. art. 147. verb. So einer geschlagen wird, und über etliche zeit darnach stirbt, also, daß zweifflich wäre, ob er der geklagten Streiche halber gestorben oder nicht? & quoniam sic nec Jus Divinum, tali in casu, nec Jus Civile, nec Carolinum, inspectionem desideret, à Facultate Viadrina aliquoties pœnam ordinariam dictatam esse refert STRYCK. loc. all. n. 25. Ast contraria sententia subscribunt CARPZOV. *Prax. Crim. P. 1. qu. 26. n. 46. 47. 48. WELSCHIVS de renunciat. vulner. lethal. c. p. 14. & ult. GRANZ. defens. Inquisit. cap. VI. membr. 2. n. 18. 19. 20. seqq. &c. qui de Praxi quoque testatur, ita servari, & dicunt licet post vulnus acceptum moriatur statim vulneratus, tamen ex accidenti possit fieri, videl. Apoplexia, spirituum vitalium suffocatione &c. vel si terminus ultimus seu mortalis statim coincidat, hinc ex sola præsumptione à repentina morte,*
 non**

Dissensus doctorum, qui Sectionem absolute necessariam putant, conciliatur.

non statim alter ultimo sit afficiendus supplicio, imprimis cum ardua sit causa, ubi de sanguine hominis agatur, & Medici ipsi ambigant, an non per accidens fieri possit, vid. BOHN. in *Med Forens. Specim. 2. §. 13.* & GRANTZ. loc. cit. præjudicium Facultatis Lipsiensis ex CARPZ. refert. So halten wir doch dergl. i. den præsumtion viel zu schwach zu seyn, die Todesstraff darauf zu erkennen, und den Gefangenen das Leben abzuspreden: Denn es wohl seyn können, daß der Verwundte aus andern Zufällen, als schweren Noth, Schlag, Verblutung oder auch selbst eigener Verwundung verstorben, wie sich denn bey solcher Verwundung öfters begeben thut. Nos in tanta doctorum differentia reputamus, mediam aliquam esse inveniendam viam, qua tutissime incedere arbitramur, si nempe statuamus, non necessariam esse sectionem in eo, qui eo momento, quo percussus aut gladio aut alio instrumento, statim decedat, ibi enim certissimum esse, per id vulnus periisse, & tunc ordinaria pena, etiam nulla cadaveris sectione adhibitâ, percussorem puniri posse, si vero per aliquod temporis spatium v. g. duarum horarum, vulneratus vivat, tunc omnino necessariam esse sectionem, quoniam interea alia causa, v. g. Convulsiones &c. potuit supervenire, & si hoc in casu inspectio cadaveris fuerit neglecta, quod tunc non possit ad ordinariam deveniri pœnam, Quæ sententia etiam Nemefi Carolinæ est convenientissima.

§. IX.

Conclusio.

Hæc sunt L. B. quæ de Inspectione Oculari tibi pro temporis angustia exhibere volui, interim si quadam à me erunt omissa, in optimam partem interpreteris peto, quoniam mens mihi non fuit, exactam ocularis inspectionis materiam, eruditorum censura subijcere, sed solum notabilia quadam promisi, & si in his quadam à typographo mendæ irrepserunt, pro benignitate tua velis corrigere peto, Vale.

T A N T V M.

Erfurt, Diss., 1725-26

ULB Halle

005 367 786

3

VD18

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA 1726/21/442

DE

INSPECTIONE OCVLARI

QVAM

IN PERANTIQVA VNIVERSITATE HIERANA
RECTORE MAGNIFICO

REVERENDISSIMO ET PER - ILLVSTRI DOMINO,

DOMINO

CHRISTOPHORO IGNATIO
DE GVDENVIS,

EPISCOPO ANEMORIENSI,

MINENTISS. ARCHIEPISC. ET PRINC. ELECT. MOGVNT. IN PONTIFICALIBVS
CARIO GENERALI, AC CONSIL. ECCLES. SIGILLIFERO, ET SVFFRAGANEO ER-
RDIENSI, J. V. D. INSIGN. ECCLES. COLLEG. AD S. SEVER. CANON. CAPIT. ET
SCHOLAST. HVJVSQVE VNIVERSIT. PRO - CANCELLARIO, ET REL.

ILLVSTRI FCTORVM ORDINE CONSENTIENTE

PRÆSIDE

N. ERNESTO TENZELL, Jcto,

MINENT. PRINCIPIS ELECT. MOGVNT. CONSILIARIO REGIMINIS, IVDICII
PROVINCIALIS AC FACVLTATIS IVRIDICÆ ERFORDIENSIS ASSESSORE,
AC CONSYLE IBIDEM PRIMARIO.

PRO LICENTIA

MMOS IN VTROQVE IURE HONORES ET GRADVM
DOCTORALEM RITE AC LEGITIME CAPESSENDI

HORIS LOCOQVE CONSVEVIS

ERVDTORVM CENSVRÆ SISTET

EINR. GOTTLOBIVS KØHLER,

INSPECTOR ACCISARVM SEV TRIBVTORVM ROSVINI, NOSSENÆ,
SIEBENLEHN. ET VVILSDORFFII.

AD D. III. IVLII ANNO MDCC XXVI.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

